

Givande om den komplexa sociala hållbarheten

Inför min läsning av Social hållbarhet – Vision, kritik och praktik tänkte jag – oj, vilket ambitiöst projekt! – att skriva om ett så komplext och samtidigt relativt frikostigt använt begrepp som social hållbarhet. Ett begrepp som både låter och verkar handla om något bra men riskerar uppfattas som en “floskel”. Det vill säga, ett ord utan (djupare) innehåll – som en tom retorisk prydnad eller välталighetsblomster (Svenska Akademiens Ordlista, 2025).

Efter min läsning tänker jag att författarna verkligen lyckats skapa en välarbetad och högst relevant antologi om begreppet/visionen social hållbarhet. Författarna ger (medvetet) ingen enhetlig definition av begreppet/visionen – vilket heller inte visar sig behövas i sammanhanget och denna lärobok. Ämnet social hållbarhet visar sig passa utmärkt i antologi-form, där 24 olika författare turas om att omsorgsfullt bidra till tre övergripande teman: Social hållbarhet som begrepp och vision, Social hållbarhet, inkludering och exkludering och Social hållbarhet i praktiken. Min recension gör några nedslag i vardera tema (alltså inte i alla 12 olika kapitel).

Social hållbarhet som begrepp och vision

Antologins redaktörer står bakom bokens första kapitel. Där fastnade jag som läsare lite extra vid följande stycke:

"Begreppet social hållbarhet saknar en fast och tydlig definition. Enligt Dempsey och kollegor (2011) är social hållbarhet ett dynamiskt begrepp vars betydelse skiftar mellan tid och plats; det är således ett begrepp som behöver förstås i ett sammanhang, ett samhälle, stad eller kvarter."

Citatet ger läsaren en god skjuts in i bokens följande

kapitel. Det skapar en öppenhet och nyfikenhet inför vad social hållbarhet kan tänkas handla om. **Mikael Stigendal**, professor i sociologi, står för nästa kapitel titulerat "*Är social hållbarhet ett hållbart begrepp?*". Där problematiseras begreppet och läsaren får olika exempel på hur det används. Det är tacksamt att få bottsna i. Kapitlet avslutas med ett intressant och tankeväckande svar på om begreppet i sig självt är *hållbart*. Stigendal menar – grovt sammanfattat – att det *skulle kunna* vara det (hållbart alltså) – under vissa premisser. Mycket läsvärt kapitel!

Social hållbarhet, inkludering och exkludering

I antologins mittendel bjuds många intressanta resonemang och studier som gjorts om inkludering och exkludering – om *vilka* människor som får vara med och inte i olika sammanhang och utifrån vilka förutsättningar.

I ett av kapitlen behandlas frågan om hållbarhet inom arbetslivet. Människor med olika typer av funktionsvariationer har i en intervjustudie fått komma till tals om detta ämne. Flera arbetsgivare har också intervjuats i relation till samma fråga. Vad är viktigt för att anställningar ska fungera över tid från både anställda och arbetsgivares perspektiv? Detta superfina kapitel konkretiserar flera avgörande faktorer som kan bidra till att anställningar fungerar och håller över tid. Ett exempel är hur lönebidrag kan vara helt avgörande för att fler ska kunna arbeta.

Ett annat kapitel kastar ljus på vad som istället också kan motverka hållbarhet i arbetslivet. En specialverksamhet för utlandsfödda kvinnor illustrerar här exempel på hur goda visioner också kan leda fram till en ny typ av exklusion. Kapitlet om att – och hur – olika inkluderingsprojekt kan leda till detta skulle nog kunna bidra till insikter om att området utgör ett viktigt och relevant forskningsfält – kopplat till social hållbarhet.

Social hållbarhet i praktiken

Här får vi bland annat ta del av hur olika kommuner agerat i relation till mål om social hållbarhet. Det är intressant och givande att få uppslag om hur det är möjligt att jobba rent praktiskt mot det abstrakta målet i fråga. Att det faktiskt går att göra bra saker som inkluderar fler i konstruktiva gemenskaper. En kommun, får vi veta, valde att fatta beslut om att omplacera skolelever för att motverka segregation. De såg till att "blanda" barn från olika samhällsskikt i en och samma skola (där det innan varit brist på mångfald inom flera olika skolor i kommunen). Det möttes av en del motstånd i ett första skede men verkar sedan landat väl. Exemplet kan göra att fler i maktposition vågar använda sin makt för att införliva målet om social hållbarhet i praktiken.

I ett kapitel analyseras undervisningsmaterial som används i grundskolan. Författarna belyser hur det ofta förekommer ett individfokus, som riskerar flytta ansvar över samhällsproblem över till eleverna själva. Ett exempel som används är fetma där devisen om *individuellt ansvar* blir smärtsamt tydlig när det i skolböcker bjuds på tips om motion och sätt att äta mat. Det riskerar skuldbelägga barnen själva för en sjukdom de knappast råder över och/eller själva bär ansvar för. För att citera [Folkhälsmyndigheten](#):

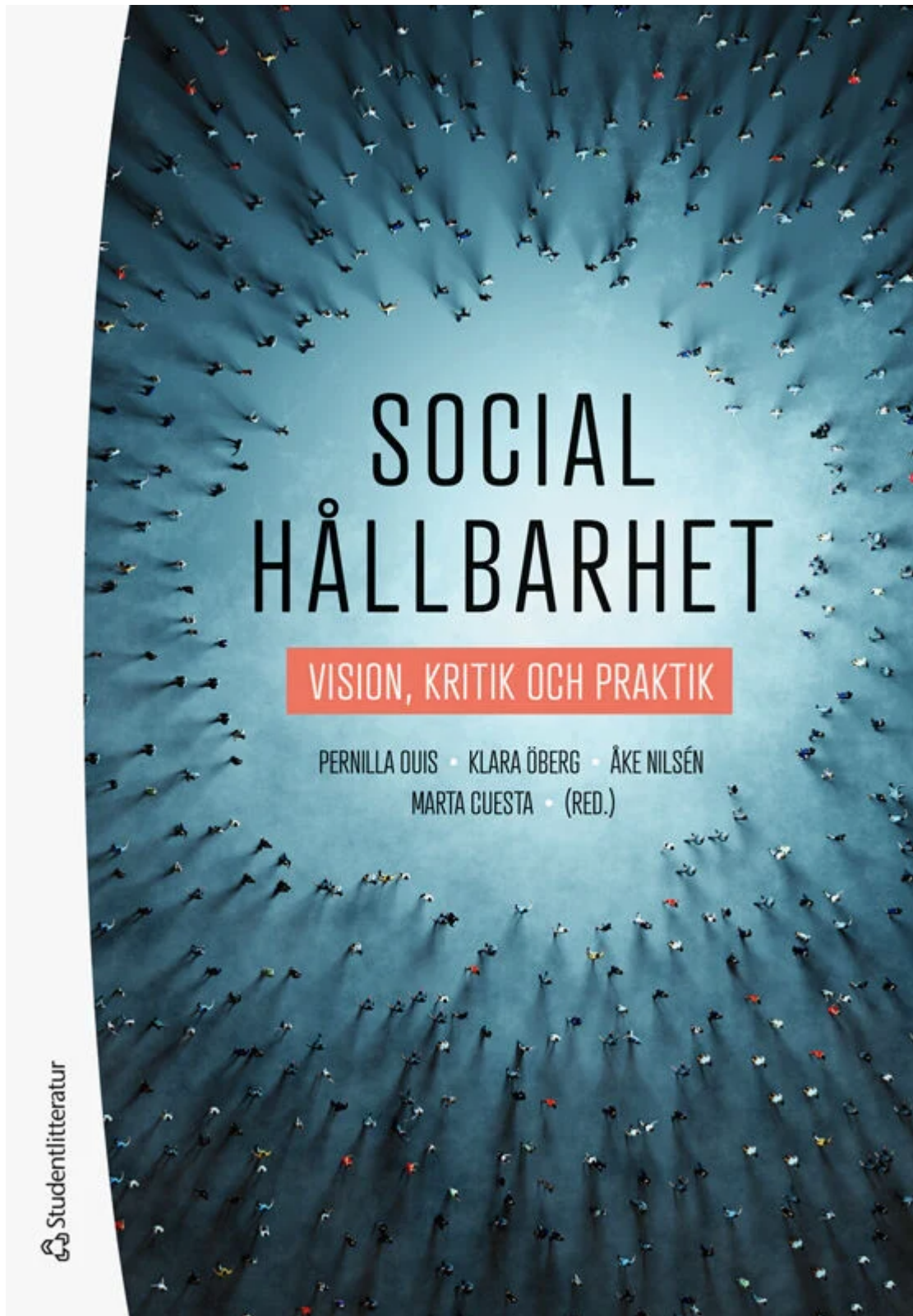
"Övervikt och obesitas (fetma) beror på flertalet faktorer varav många har sin grund i vår biologi och genetik, eller i strukturella förutsättningar. Därför är de svåra att påverka som enskild individ."

Det sista kapitlet denna recension gör nedslag i handlar om den malmöitiska stadsdelen Norra Sorgenfri. En stadsdel som gjorts om för att skapa ordning och trygghet och social hållbarhet. Stadsplaneringskontoret hade från början en uttalad avsikt att bevara lite av platsens redan existerande sociala liv och aktivitet. Norra Sorgenfri hade länge varit en plats där många olika människor funnit gemenskap, utrymme

för kreativitet och trygghet. Efter ombyggnationen sågs många av dem som tidigare befolkat platsen inte längre till. Trots visionen om *social hållbarhet* framstår projektet samtidigt orsakat social söndring för människor som tidigare kommit dit för att skapa, umgås eller finna trygghet.

Sammanfattningsvis kan denna antologi och lärobok komma till stor nytta inom samhällsvetenskaplig undervisning. Den inspirerar till reflektion och kommer kunna utgöra ett givande diskussionsunderlag inom såväl gymnasial som högre utbildning. Tack samtliga 24 författare för era kunskapsbidrag och en mycket god läsning.

Mimmi Schröder

Social hållbarhet – Vision, kritik och praktik

Redaktörer: Pernilla Ouis, Klara Öberg, Åke Nilsén, Maria Cuesta

Författare: Marta Cuesta (red.), Åke Nilsén, Klara Öberg & Pernilla Ouis, Janicke Andersson, Linus Andersson, Helena Eriksson, Sara Högdin, Anna Isaksson, Carina Listerborn, Claes Malmberg, Miriam Sahlström Negash, Leandro Schclarek Mulinari,

Matts Skagshøj, Carin Staland Nyman, Henrik Stenberg, Mikael Stigendal, Helena Taubner, Magnus Tideman, Anders Urbas, Niklas Westberg Tolentino, Sima Nurali Wolgast, Martin Wolgast & Burcu Yiğit Turan

Studentlitteratur, 2025